

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

*Η εμπειρία της χρήσης των «Αναγνωστικών Ημερολογίων»
στο τμήμα Α΄β κατά το σχολικό έτος 2001-2002*

Ευαγγελία Λουτριανάκη

Η διδασκαλία της λογοτεχνίας στην Α΄ Γυμνασίου, αλλά και σε όλες τις βαθμίδες της Μέσης Εκπαίδευσης, αποτελεί ένα σύνθετο πρόβλημα, ιδιαίτερα για τους νέους εκπαιδευτικούς. Η διδακτική παράδοση έχει, βέβαια, καθιερώσει κάποιες πρακτικές, οι οποίες, όμως, αν κρίνουμε την τελική επίτευξη των στόχων του Α.Π., δεν μοιάζουν να είναι επαρκείς και ικανοποιητικές (βλ. περισσότερα στα σχετικά άρθρα και βιβλία: Ε. Γ. Καψωμένος, «Η διδασκαλία της Λογοτεχνίας στη Μ. Εκπαίδευση. Προβλήματα θεωρίας και μεθόδου» στο *Σημειωτική και Εκπαίδευση*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1996 // Ε. Φρυδάκη, «Δυνατότητες συνδυασμού της λογοτεχνικής θεωρίας με τη διδακτική πράξη», στο *Πέντε μελετήματα για τη θεωρία και την πράξη της διδασκαλίας*, Αθήνα 1999).

Δεν θα αναφερθούμε στη σημασία της λογοτεχνίας για την ηθική ανάπτυξη του μαθητή, για την επαφή του με άλλους πολιτισμούς, για την απόκτηση γνώσεων, για την καλλιέργεια της αισθητικής, για την ενδυνάμωση της εθνικής συνείδησης κ.ά. Τα παραπάνω αποτελούν ζητήματα που θα πρέπει να απασχολήσουν όσους επιμελούνται τα σχολικά βιβλία (βλ. σχετικούς προβληματισμούς στον τόμο *Γλώσσα και Λογοτεχνία στην Εκπαίδευση* [επιμ. Γ.Ι. Σπανός – Ε. Φρυδάκη], Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν, Αθήνα 2001). Αυτό που μας απασχολεί είναι η απόκτηση της συνήθειας να διαβάζουν οι μαθητές λογοτεχνικά βιβλία. Δεν αρκεί να διαβάζουν κάποια κείμενα στο σχολείο, επειδή είναι υποχρεωμένοι να το κάνουν. Έχει σημασία να απολαμβάνουν το διάβασμα αυτό και να έχουν την απαραίτητη ενθάρρυνση, ώστε να συνεχίσουν το ταξίδι τους στον κόσμο της λογοτεχνίας και έξω από την τάξη. Η ανάπτυξη αναγνωστών ανεξάρτητων και ευαίσθητων, με ενθουσιασμό για την ανακάλυψη ενός καινούργιου βιβλίου, θα πρέπει να αποτελεί συντονισμένη προσπάθεια σε όλη τη διάρκεια της σχολικής ζωής.

Έτσι, η πρώτη μας επαφή με τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στην Α΄ Γυμνασίου δημιούργησε προβληματισμούς όχι τόσο ως προς τη διδασκαλία της ύλης (τα χρονικά περιθώρια, εξάλλου, δεν επιτρέπουν περαιτέρω ενασχόληση με κάποια κείμενα) όσο ως προς τη πραγματική σχέση που έχουν οι μαθητές με τη λογοτεχνία. Αν, δηλαδή, διαβάζουν βιβλία στον ελεύθερο χρόνο τους, αν έχουν ήδη διαβάσει κάποια στο δημοτικό, αν γενικότερα είναι σε θέση να διατυπώσουν άποψη σχετικά με ένα κείμενο – πάντα μέσα στο πλαίσιο των δυνατοτήτων τους. Οι

συζητήσεις που έγιναν με τα παιδιά έδειξαν ότι ένα πολύ μικρό ποσοστό διαβάζει καθημερινά βιβλία, ενώ τα περισσότερα διαβάζουν κάποιο το καλοκαίρι ή και... καθόλου. Το θέμα, λοιπόν, που τέθηκε ήταν πώς θα επιτευχθεί μέσα στη χρονιά η ανάγνωση τεσσάρων βιβλίων (ο αριθμός ορίστηκε με βάση το χρονικό περιθώριο των 4-5 εβδομάδων που θα δινόταν για κάθε βιβλίο) με έναν τρόπο που θα μούσε τους μαθητές στην *κριτική ανάγνωση*.

Μετά από σχετικές συζητήσεις και μελέτη βιβλιογραφίας, καταλήξαμε στη χρήση των «Αναγνωστικών Ημερολογίων» (reading journals) (βλ. το πιο αντιπροσωπευτικό άρθρο με συγκεντρωμένη βιβλιογραφία: Ελένη Ζέρβου, «Το μάθημα της Λογοτεχνίας στο πλαίσιο της αγγλικής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» στον τόμο *Λογοτεχνία και Εκπαίδευση* [επιμ. Α. Αποστολίδου – Ε. Χοντολίδου], Τυπωθήτω, Αθήνα 1999). Οι μαθητές αντήλλαξαν αγαπημένα τους βιβλία (που έφεραν από τη βιβλιοθήκη τους σε ορισμένη μέρα), αφού έκαναν σύντομη παρουσίαση του περιεχομένου τους. Επιπλέον, δόθηκε κατάλογος προτεινόμενων βιβλίων για όποιους μαθητές ήθελαν να αγοράσουν ένα καινούργιο βιβλίο. Στη συνέχεια μοιράστηκε το αναγνωστικό ημερολόγιο (παρατίθεται συνοπτικά στις επόμενες σελίδες) και ορίστηκε ημερομηνία για την παράδοσή του. Αναρτήθηκε, μάλιστα, και πίνακας όπου κάθε παιδί συμπλήρωνε το όνομά του και το βιβλίο που διαβάζει.

Η ίδια διαδικασία επαναλήφθηκε τέσσερις φορές μέσα στη σχολική χρονιά. Όλοι οι μαθητές δέχτηκαν με προθυμία τη συμπλήρωση των ημερολογίων και χάρηκαν με την ανάγνωση των κειμένων. Συγκεντρώθηκαν 110 ημερολόγια (κάποιοι μαθητές διάβασαν τρία βιβλία περισσότερων σελίδων), τα οποία μας έδωσαν ένα καλό υλικό προς επεξεργασία. Δυστυχώς, δεν εξασφαλίστηκε ο κατάλληλος χρόνος για τη μελέτη και την παρουσίαση των ημερολογίων από τα ίδια τα παιδιά – που θα ήταν και το καλύτερο για την ολοκλήρωση της διαδικασίας. Εφόσον, όμως, υπάρξει γενίκευση μιας τέτοιας ή ανάλογης πρακτικής (η ανάγνωση ολόκληρου λογοτεχνικού έργου εφαρμόζεται ήδη σε όλες τις τάξεις) αυτή η εξελικτική διαδικασία θα έχει ως αποτέλεσμα, σε μεγάλο ποσοστό, τη δημιουργία δια βίου αναγνωστών. Η εξασφάλιση ωρών για ανάγνωση και συζήτηση, η συνεργασία με τη σχολική βιβλιοθήκη και ο συνεχής εμπλουτισμός της, η οργάνωση εκδηλώσεων με συγγραφείς μέσα στο σχολείο, η οργάνωση εκθέσεων με τα εξώφυλλα και τις εργασίες των μαθητών, οι επισκέψεις μαθητών σε βιβλιοπωλεία και εκθέσεις βιβλίου, οι εκθέσεις βιβλίου στο χώρο του σχολείου, η πώληση μεταχειρισμένων βιβλίων από τους μαθητές ή οι ανταλλαγές, είναι μερικές μόνο από τις ιδέες που θα μπορούσαν να προαγάγουν την παραπάνω προσπάθεια.

Ευαγγελία Λουτριανάκη
Φιλολόγος
Α΄ Αρσάκειο Γυμνάσιο Ψυχικού